tarvilikum, et peale sõjaväe patrullide puudus Tartus igasugune öövalve.

Kodanikkonna kategoorilise keeldumise tõttu valveteenistusest pidi raad kavatsuse teostamisest loobuma [126]. Sama vastupanu leidsid elanikkonna poolt pea kõik muudki üritused tuletõrjenduse alal, kui neist vähemalgi määral võis karta seniste koormuste ja kohustuste tõusu. Nii ei õnnestanud rael kõige valjematele määrustele ja kategoorilisematele käskudele vaatamata sundida kõiki kodanikke hankima põlemäärustikus ette nähtud tuletõrjeriistu [127]. Osaliselt põhjustas seda küll 17. sajandi lõppaastail end ka linnades tunda andev suurest näljaajast tingitud majanduslik kitsikus.

Rahapuudus takistas täiendamast nimetamisväärsel määral linnale kuuluvate tuletõrjeriistade kogu, mis nii a. 1685 kui ka 1693. ja 1695. a. põlemääruste järgi pidi koosnema 1 heast pritsist, 8 redelist, 10 tulehaagist, 12 kirvest ning mõnest nahkämbrist (1695. a. põlemäärustiku järgi 20-st). A. 1695 hangiti juurde kaks veetünni registel [128]. Meie aja mõistete järgi piisaks niisugusest tuletõrjeriistade kompleksist vaevalt mõnele väiksemalegi maatuletõrjeühingule. Sealjuures tuleb arvestada, et see „hea prits", mis hangiti, nagu eespool nägime, 1670-ndatel aastatel Riiast, ei küündinud jõudluselt kaugeltki praegusaja keskpärasegi pritsini. Nagu teame, leiutati tuleprits juba antiikajal, kuid keskajal langes ta jällegi unustusse. 16. sajandi algul uuesti leiutatud, püsis prits veel kaua tehniliselt ebatäiuslikuna. Nii võeti voolikud tarvitusele alles 17. sajandi teisel poolel Hollandis. Voolikud valmistati tugevast nahast ning nende õmblemine nõudis suurt oskust, seetõttu olid need ka väga kallid. Tartu linna prits oli veel voolikuta toruprits, millest vesi paisati välja pritsi ülemisele osale kinnitatud lühikesest pööratavast torust. Pealegi oli pritsi algelise konstruktsiooni tõttu paisatav veejuga võrdlemisi lühike. Seetõttu oli suurema tulikahju juures võimata tuua prits tulele küllaldaselt lähedale. Tulikahju juurde toimetati prits tavaliselt vist inimjõul, kuid kasutati ka hobust [129]. 1690-ndate aastate lõpul oli rael suuri sekeldusi kohaliku „leiduri" Christoph Caius'ega, kes püüdis vägisi linnale kaela sokutada ühe hollandi-viisilise (s. t. nahkvoolikuga) enesekonstrueeritud pritsi. Caius, kes 1680-ndates aastates oli pidanud lahkuma Tartust mitmesuguste pahanduste pärast, oli tegut-

[126] Acta Caus. Priv. 1697. Nr. 175. Mõlema Gildi esitis raele. Raeprot. 1697, lk. 952.

[127] Raeprot. 1697, lk. 831; 1698, lk. 415, 469; 1699, lk. 539.

[128] Raeprot. 1695, lk. 389, 459—460.

[129] Rae koopiaraam. 1696, lk. 252.